

Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία

Τόμ. 14, Αρ. 1 (2018)

Τεχνικές ακουστικής κατανόησης ξένου
εξειδικευμένου λόγου και κράτησης σημειώσεων

Βασιλική Ιωάννης Παλασάκη

doi: [10.12681/jode.14816](https://doi.org/10.12681/jode.14816)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Τεχνικές ακουστικής κατανόησης ξένου εξειδικευμένου λόγου και κράτησης σημειώσεων

Techniques for listening comprehension and keeping notes in a foreign language for specific purposes

Dr. Vassiliki Palasaki
University of Thessaly
German Language Lecturer
vpalask@uth.gr

Summary

Postgraduate studies in a foreign country have always been one of the most popular options for students. In our days, the financial crisis has intensified the need for improvement, not only of the students' scientific qualification, but also of their working prospects and conditions. As a result, there is a great exodus of young Greek university graduates who pursue postgraduate studies and work abroad. Language becomes the most decisive factor in this mobility. Many Greeks, especially turn to learning the German language, because the German market is one of the most attractive target work markets in Europe.

This paper is aimed at students who study "German for Academic Purposes" and who are interested in continuing their studies or in working in a German speaking country. Because this university course takes place in the form of co-teaching and involves students of different specializations, it is possible to serve only general academic purposes. Only those techniques are presented, that will enable students to become gradually competent at listening to scientific lectures of their specialty and keep comprehensive, useful notes, which will eventually summarize the lectures' contents.

The teaching method promoted is a variant of the CLIL¹ method, which combines both electronic (recorded lectures by specialists are posted online) as well as live teaching (the language teacher makes a linguistic analysis of the recorded text and proposes techniques for listening comprehension and production in writing).

It is interesting to highlight the difficulties that students face in listening to the recorded lectures (fast pace and speaker-specific pronunciation, low level semantic comprehension of the whole message in case of unknown words, misinterpretation of the text due to pseudophilic words, phonology-articulation issues, a different way of perceiving the cultural references and the structure of speech, and the inability of restraining the information they have heard and to directly reproduce it in written form).

Below, are various theoretical approaches to listening and keeping notes by Stangl, Kruse, Jakobs, Ruhmann and Esselborn-Krumbiegel.

Finally, based on the study of the above theoretical approaches and on the lecturer's experience in the educational process, techniques are proposed that concern not only

---

¹ CLIL refers to part-time or fully bilingual education and combines foreign language teaching with the teaching of another subject.

the transmission of language but also the cultivation of methodological skills in order for students to progressively develop the necessary skills for:

A) Understanding the terms or, more generally, the unknown vocabulary

- 1) Components analysis of the term or of the unknown word in order to achieve their interpretation, especially if one knows the ancient Greek or Latin language.
- 2) Interpretation of unknown words and terms through the use of contextual or paralinguistic elements.
- 3) Search by whom and to what extent the terms have been used so far.
- 4) Marking of the rapporteur's phrases.
- 5) Search for unknown terms in dictionaries.

B) Understanding the overall lecture content

- 1) Activation of pre-existing knowledge with relevant questions from the language teacher on the lecture topic and the reasons for this.
- 2) Enable the vocabulary of the subject through brainstorming.
- 3) Predicting the content of the topic.
- 4) Recognizing the speech structure by pointing out words (nouns and verbs) and grammatical elements (links, adverbs and pronouns).
- 5) Recognition of quotations in the oral speech.
- 6) Orientation of the attention depending on the kind of information the student needs (general, detailed or selective understanding).
- 7) Cultivation of cultural perception, i.e. knowledge of the culture of the country where the students' target language is spoken.
- 8) Check the students' ability to understand by grouping them. One group writes questions about the content of the input, while the other groups are asked to answer these questions.

C) Understanding the characteristics of the specialized speech and the lecturer's arguments

- 1) Exploiting knowledge about speech models: explicit models that can provide important information to students about the communicative circumstance they need to understand are often repeated in the specialized speech and argumentation.
- 2) Marking examples, conclusions, tones and vocabulary of the lecturer, in addition to the terms, questions he/she asks, in order to enable the student to predict something important.

D) Good keeping of notes

- 1) Appropriate structuring of the lecture content by prioritizing events.
- 2) Identify and record key information and conclusions.
- 3) Record only new information.
- 3) Use abbreviations or symbols for terms but also for words.
- 3) Recording unfamiliar words.
- 4) Record numbers and link them to the information.
- 5) Record different arguments to a column label.
- 6) Classify information according to their topic or based on questions such as where, who, when, how, why, what.
- 7) Using charts, diagrams.
- 8) Record on the far right end of the page with an asterisk the student's personal views on the subject and quote examples.

9) Summary of notes in completed sentences at the end of each page.

E) The effective use of notes

- 1) Review the notes in as short a time as possible.
- 2) Organize the structure of the notes if they are raw.
- 3) When editing notes, analyze abbreviations and compile keyword-based complete sentences.
- 4) Exchange of notes between students to find out the missing points.

Keywords: listening capacity, keeping notes, university education, special language, German language

Περίληψη

Οι μεταπτυχιακές σπουδές σε μια χώρα του εξωτερικού αποτελούσαν ανέκαθεν για τους φοιτητές μια από τις πιο προσφιλείς επιλογές. Η οικονομική κρίση στις μέρες μας επέτεινε την ανάγκη για βελτίωση, όχι όμως μόνο του επιστημονικού επιπέδου των φοιτητών αλλά και των προοπτικών και συνθηκών εργασίας τους. Ως επακόλουθο, παρατηρείται μεγάλη φυγή νέων αποφοίτων πανεπιστημιακής εκπαίδευσης είτε για μεταπτυχιακές σπουδές ή για εργασία. Η γλώσσα καθίσταται ο πιο καθοριστικός παράγοντας σε αυτή την κινητικότητα. Πολλοί Έλληνες στρέφονται ειδικότερα προς τη γερμανική γλώσσα, εξαιτίας του γεγονότος ότι η αγορά εργασίας της Γερμανίας είναι από τις πιο ελκυστικές στην Ευρώπη.

Η παρούσα εργασία αφορά φοιτητές που παρακολουθούν το μάθημα «Γερμανικά για ακαδημαϊκούς σκοπούς» και που ενδιαφέρονται να συνεχίσουν τις σπουδές τους ή να εργαστούν σε κάποια γερμανόφωνη χώρα. Οι τεχνικές που παρατίθενται θα καταστήσουν τους φοιτητές σταδιακά ικανούς, αφενός στην ακρόαση επιστημονικών διαλέξεων και αφετέρου στην τήρηση κατανοητών και χρήσιμων σημειώσεων για την ανακεφαλαίωση του περιεχομένου αυτών των διαλέξεων.

Λέξεις-κλειδιά: ακουστική ικανότητα, κράτηση σημειώσεων, πανεπιστημιακή εκπαίδευση, εξειδικευμένος λόγος, Γερμανική γλώσσα

Ορισμός πεδίου

Καταρχήν θα πρέπει να διευκρινιστεί ο ορισμός της διδασκαλίας «Γερμανικά για ακαδημαϊκούς σκοπούς». Η διδασκαλία της γερμανικής γλώσσας χωρίζεται γενικά σε διδασκαλία γερμανικών για γενικούς και γερμανικών για ειδικούς σκοπούς. Τα γερμανικά για ακαδημαϊκούς σκοπούς (ΓΑΣ) είναι ένας κλάδος των γερμανικών για ειδικούς σκοπούς. Ο άλλος κλάδος είναι τα γερμανικά για επαγγελματικούς σκοπούς. Τα ΓΑΣ συντελούνται σε ακαδημαϊκά πλαίσια, κυρίως στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Επίσης διαιρούνται περαιτέρω σε γερμανικά για ειδικούς ακαδημαϊκούς σκοπούς (ΓΕΑΣ) και σε γερμανικά για γενικούς ακαδημαϊκούς σκοπούς (ΓΓΑΣ).

Η ξένη γλώσσα για ειδικούς ακαδημαϊκούς σκοπούς αφορά στη διδασκαλία των χαρακτηριστικών που διαχωρίζουν μια επιστήμη/επιστημονικό πεδίο από το άλλο (Dudley-Evans & St John, 1998: 41). Περιλαμβάνει τα γλωσσικά στοιχεία που χρειάζονται (λεξιλόγιο, γραμματική) για το συγκεκριμένο ακαδημαϊκό αντικείμενο, καθώς και δεξιότητες, συμβάσεις και το ύφος της επιστήμης (Jordan, 1997:4).

Η ξένη γλώσσα για γενικούς ακαδημαϊκούς σκοπούς ασχολείται με τις δεξιότητες μελέτης οποιουδήποτε ακαδημαϊκού αντικειμένου (π.χ. λήψη σημειώσεων, παρακολούθηση διαλέξεων, αναγνώριση της δομής των κύριων σημείων του

κειμένου). Ο Jordan (1997: 5) προσθέτει ακόμη την κατανόηση και παραγωγή του τυπικού ακαδημαϊκού στυλ της ξένης γλώσσας η οποία προϋποθέτει γνώση της γλώσσας σε επίπεδο πέραν του βασικού.

Η συγκεκριμένη μελέτη αφορά την κατηγορία των ΓΓΑΣ, διότι λόγω του μικρού αριθμού ενδιαφερομένων σε σύγκριση πάντα με το μάθημα των Αγγλικών, οι φοιτητές στο μάθημα των Γερμανικών προέρχονται από διάφορα τμήματα, το ξενόγλωσσο μάθημα πραγματοποιείται υπό μορφή συνδιδασκαλίας και επομένως είναι δυνατή η εξυπηρέτηση μόνο γενικών ακαδημαϊκών σκοπών. Πιο συγκεκριμένα, στόχο αποτελεί η ανάπτυξη δεξιοτήτων ακουστικής κατανόησης και κράτησης σημειώσεων στον εξειδικευμένο λόγο της Γερμανικής γλώσσας. Ως υλικό χρησιμοποιήθηκαν ακουστικά, εξειδικευμένα κείμενα από αυθεντικές διαλέξεις επιστημόνων που είναι καταχωρημένες στο *Online-Vorlesungen auf Deutsch*. Τα κείμενα αυτά που προέρχονται τόσο από τις θεωρητικές όσο και από τις θετικές επιστήμες επιδιώχθηκε να είναι όσο το δυνατόν εκλαϊκευμένα και να συμβαδίζουν με το γλωσσικό επίπεδο B2/C1 των φοιτητών, ώστε να μην απαιτούνται ιδιαίτερα εξειδικευμένες γνώσεις από εκείνους για την κατανόησή τους.

Συσχετισμός του θέματος με τα ερευνητικά πεδία του περιοδικού «Ανοικτή Εκπαίδευση» και η θέση των ευρωπαϊκών θεσμών για την ξένη γλώσσα

Το συγκεκριμένο θέμα επιλέχθηκε για δημοσίευση στο περιοδικό «Ανοικτή Εκπαίδευση», επειδή εμπίπτει στο ερευνητικό του πεδίο “Εκπαιδευτική πολιτική και δια βίου μάθηση”.

Στα (“Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 25ης Μαΐου 2007 σχετικά με συνεκτικό πλαίσιο δεικτών και σημείων αναφοράς για την παρακολούθηση της προόδου που έχει επιτευχθεί ως προς τους στόχους της Λισσαβόνας στην εκπαίδευση και κατάρτιση”, 2007), η ευρωπαϊκή επιτροπή προβάλλει ανάμεσα σε 16 βασικούς δείκτες την περαιτέρω μελέτη και ανάπτυξη του δείκτη γλωσσικές δεξιότητες.

Σύμφωνα με το (“Πρόγραμμα δια βίου μάθησης”, 2011-2013: 12, 45, 49, 50), το Συμβούλιο της Ευρώπης αποφασίζει να παρέχεται σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης συνεχώς υποστήριξη στην εκμάθηση των ξένων γλωσσών, ως μία δια βίου δραστηριότητα, για τη διεύρυνση της επιλογής των προτεινόμενων γλωσσών, για τη βελτίωση της ποιότητας και της συνάφειας των μαθημάτων γλωσσών και για την εισαγωγή καινοτόμων μεθόδων εκμάθησης ξένων γλωσσών. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίδεται στη γλωσσική ικανότητα με στόχο την ενίσχυση της ευρωπαϊκής συνείδησης των πολιτών, του διαπολιτισμικού διαλόγου, της κοινωνικής συνοχής, της ατομικής ανάπτυξης και την ανακάλυψη νέων αξιών, πεποιθήσεων και συμπεριφορών. Επίσης προτεραιότητα δίδεται στη βελτίωση της γνώσης των ξένων γλωσσών, ώστε να αναβαθμιστεί η ποιότητα και αποτελεσματικότητα της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης στα κράτη-μέλη και να ενισχυθεί η κινητικότητα των ευρωπαίων πολιτών. Οι γλωσσικές και διαπολιτισμικές γνώσεις θεωρούνται απαραίτητες για την ανάπτυξη της οικονομίας, την αύξηση εξειδικευμένων θέσεων εργασίας και την ενίσχυση των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στο διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων τίθενται γενικές στρατηγικές προτεραιότητες, οι οποίες αντικατοπτρίζονται με διάφορους τρόπους στα διάφορα υποπρογράμματα που υποστηρίζει το πρόγραμμα διά βίου μάθησης. Όπου απαιτείται, πρόσθετες –ειδικότερες– προτεραιότητες προσδιορίζονται επίσης ανά υποπρόγραμμα ή βασική δραστηριότητα. Ένα υποπρόγραμμα του Προγράμματος δια βίου μάθησης

είναι το εγκάρσιο πρόγραμμα², στο οποίο εντάσσεται μια βασική δραστηριότητα που στοχεύει στην προώθηση της γλωσσικής εκμάθησης. Σε αυτή τη βασική δραστηριότητα λοιπόν προτείνεται η σύνδεση ανάμεσα στη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και στον εργασιακό κόσμο και η ενίσχυση των σχετικών με τον εργασιακό χώρο γλωσσικών γνώσεων, έτσι ώστε να αναβαθμιστεί ποιοτικά η απασχόληση και η ανταγωνιστικότητα στην Ευρώπη. Μία καινοτόμος μέθοδος διδασκαλίας που εξυπηρετεί τον παραπάνω στόχο και κατ' επέκταση την εκπαιδευτική πολιτική της Ευρώπης είναι η προώθηση της εν μέρει ή πλήρως δίγλωσσης εκπαίδευσης (μέθοδος CLIL). Η τελευταία συνδυάζει τη διδασκαλία ξένων γλωσσών με τη διδασκαλία ενός άλλου γνωστικού αντικειμένου και καλύπτει όλο το εκπαιδευτικό φάσμα από την προ-δημοτική μέχρι την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Πρόκειται για μία προσέγγιση βιωματικής μάθησης καθώς η εκμάθηση τεχνικών «μαθαίνω πώς να μαθαίνω» θεωρείται σημαντικό εργαλείο στη συνεχή επιμόρφωση και απόκτηση γνώσεων, καθώς και στη δια βίου μάθηση ενός ατόμου. Τέλος, στα (“Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 20¹⁵ Μαΐου 2014”, 2014) αναφέρεται, ότι το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμφωνεί στα εξής: 1) Η ευρωπαϊκή ένωση και τα κράτη μέλη της να αξιολογήσουν την πρόοδο στην ανάπτυξη των γλωσσικών δεξιοτήτων και όλες οι χώρες να συμβάλουν στην πρόοδο αυτή σύμφωνα με το εθνικό τους πλαίσιο και τις περιστάσεις, 2) η αξιολόγηση της γλωσσικής ικανότητας να προωθεί την πολυγλωσσία, το αποτελεσματικό γλωσσικό μάθημα και την αποτελεσματική γλωσσική εκμάθηση και 3) η αξιολόγηση να καλύπτει τους τέσσερις παράγοντες της γλωσσικής ικανότητας, δηλαδή ανάγνωση, γραφή, ακουστική και ομιλία.

Η μέθοδος CLIL και οι δυσκολίες εφαρμογής της

Υπό τον όρο CLIL συνοψίζεται κατά τον Schlemminger (2013: 378, 380) το εξειδικευμένο μάθημα που γίνεται στη γλώσσα-στόχο. Οι εκπαιδευόμενοι που συμμετέχουν σε αυτού του τύπου το μάθημα, αν εξαιρέσει κανείς τις πολυγλωσσικές τάξεις, δεν είναι δίγλωσσοι ή τουλάχιστον δε γνωρίζουν ακόμα καλά τη γλώσσα-στόχο. Το μάθημα δε διεξάγεται ταυτόχρονα στις δύο γλώσσες ή διεξάγεται με τα ίδια περιεχόμενα πρώτα στη μητρική και κατόπιν στη γλώσσα-στόχο. Πρόκειται περισσότερο για τον τύπο ενός μονογλωσσικού εξειδικευμένου μαθήματος, το οποίο διεξάγεται στη γλώσσα-στόχο και μπορεί να αποδοθεί και με τον όρο «κατάδυση» ή «γλωσσικό μπάνιο»³. Οι εκπαιδευόμενοι μεταφέρονται σε φυσικά ξενόγλωσσα περιβάλλοντα, μαθαίνοντας συνειδητά ή αυθόρμητα την ξένη γλώσσα και ακολουθώντας τους κανόνες εκμάθησης της μητρικής τους γλώσσας.

Οι Sauer και Sandan (2008: 9) υποστηρίζουν, ότι ο όρος CLIL χαρακτηρίζει ένα εξειδικευμένο μάθημα, το οποίο διεξάγεται αποκλειστικά στη γλώσσα-στόχο και δίνει βαρύτητα στα περιεχόμενα του εξειδικευμένου μαθήματος. Η γλώσσα αποτελεί απλά ένα μέσο για την επίτευξη αυτού του στόχου.

Κατά το (“L’enseignement d’une matière intégré à une langue étrangère [EMILE] à l’école en Europe”, 2006: 22), με τη μέθοδο CLIL επιτυγχάνονται οι εξής στόχοι: α)

² Το εγκάρσιο πρόγραμμα στηρίζει την εφαρμογή εγκάρσιων πτυχών της ευρωπαϊκής πολιτικής στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης, όπως περιγράφονται στο στρατηγικό πλαίσιο «ΕΚ 2020», συμπεριλαμβανομένης της υλοποίησης της διά βίου μάθησης μέσω της εφαρμογής στρατηγικών διά βίου μάθησης και της ανάπτυξης πλαισίων επαγγελματικών προσόντων και μέτρων που επιτρέπουν πιο ευέλικτες μαθησιακές διαδρομές.

³ Μιλάμε για «όψιμη κατάδυση» ή «όψιμο γλωσσικό μπάνιο», όταν η επαφή με την ξένη γλώσσα γίνεται σε πιο ώριμες ηλικίες και με πιο εντατικούς ρυθμούς.

προετοιμάζονται οι εκπαιδευόμενοι για τη ζωή σε μια πιο διεθνή κοινωνία και τους προσφέρονται καλύτερες προοπτικές δουλειάς στην αγορά εργασίας (κοινωνικοοικονομική παράμετρος), β) μέσω της χρήσης της γλώσσας-στόχου, μεταβιβάζονται στους εκπαιδευόμενους οι αξίες της ανεκτικότητας και του σεβασμού απέναντι σε άλλες θρησκείες (κοινωνικοπολιτισμική παράμετρος), γ) επιτρέπεται στους εκπαιδευόμενους να αναπτύξουν αφενός γλωσσικές ικανότητες που δίνουν έμφαση στην αποτελεσματική επικοινωνία, παρακινώντας τους να μάθουν γλώσσες που να τις χρησιμοποιούν για πραγματικά πρακτικούς στόχους (γλωσσολογική παράμετρος) και αφετέρου σχετικές με το θέμα γνώσεις και ικανότητα εκμάθησης διεγείροντας την αφομοίωση του γνωστικού αντικειμένου με μέσο τη διαφορετική και καινοτόμο προσέγγιση (εκπαιδευτική παράμετρος).

Ο Schlemminger (2013: 381) προτείνει μία συνάρτηση η οποία λαμβάνει υπόψη το βαθμό ολοκλήρωσης της εξειδικευμένης μάθησης γλώσσας και γνωστικού αντικειμένου. Η ταξινόμηση βασίζεται σε ένα διδακτικό άξονα σχέσης γλώσσας και γνωστικού αντικειμένου που λαμβάνει υπόψη τέσσερις δείκτες: α) της διδακτικής κατεύθυνσης, β) της βαρύτητας της γλωσσικής μάθησης, γ) της μεθοδολογίας που τηρείται στο μάθημα και δ) του αντικειμένου της αξιολόγησης. Ο ίδιος (2013: 383-384) διακρίνει τρία μοντέλα εξειδικευμένου ξενόγλωσσου μαθήματος:

Μοντέλο 1 → το διευρυμένο ξενόγλωσσο μάθημα

Στο προσκήνιο βρίσκεται η εκμάθηση της γλώσσας-στόχου. Βαρύτητα δίδεται στην εισαγωγή των γλωσσικών στοιχείων με σκοπό, λαμβάνοντας υπόψη και τη γνώση του περιβάλλοντος κόσμου, να προωθηθεί η γλωσσική ικανότητα στα πλαίσια της καθημερινής επικοινωνίας (Basic Interpersonal Communicative Skills). Σ' αυτό το μοντέλο τα εξειδικευμένα περιεχόμενα είναι ανάλογα με το έτος σπουδών των εκπαιδευόμενων και αποτελούν αντικείμενο μάθησης της ξένης γλώσσας. Εδώ αξιολογείται αποκλειστικά η γλωσσική ικανότητα και απαιτείται μια πιο στενή συνεργασία μεταξύ του καθηγητή του γνωστικού αντικειμένου και του καθηγητή της ξένης γλώσσας.

Μοντέλο 2 → το εξειδικευμένο μάθημα στο οποίο εντάσσεται η γλώσσα-στόχος

Το μοντέλο αυτό βρίσκεται σε αντίθεση με το προηγούμενο. Η μετάδοση του εξειδικευμένου περιεχομένου βρίσκεται στο επίκεντρο των διδακτικών προσπαθειών. Οι εκπαιδευόμενοι διαθέτουν γενικά ένα καλό γλωσσικό επίπεδο στην ξένη γλώσσα. Στόχος είναι να αναπτυχθεί και να διευρυνθεί ο εξειδικευμένος λόγος κάθε εξειδικευμένου μαθήματος στην ξένη γλώσσα και να γίνουν αντιληπτοί οι όροι στη γλώσσα-στόχο. Σε επίπεδο μεθοδολογίας του μαθήματος αναπτύσσεται η ερευνητική μάθηση. Πρόκειται για την ανάπτυξη στρατηγικών εξειδικευμένου λόγου που να επιτρέπουν την κατανόηση και την επεξεργασία μιας εξειδικευμένης γλώσσας που αφορά συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο. Εδώ αξιολογείται η ικανότητα στο γνωστικό αντικείμενο και η γνώση της γλώσσας-στόχου μόνο στο βαθμό που είναι σχετική με τα περιεχόμενα του γνωστικού αντικειμένου.

Μοντέλο 3 → το εξειδικευμένο μάθημα που προσανατολίζεται στη γλώσσα-στόχο
Βρίσκεται ανάμεσα στο μοντέλο 1 και 2, συνδέεται όμως ως προς τη διδακτική, την επιλογή των περιεχομένων και τη μεθοδολογία του με το εξειδικευμένο μάθημα. Εξακολουθούν να είναι απαραίτητες οι γενικές γλωσσικές ικανότητες. Οι διδακτικές στρατηγικές περιέχουν στοιχεία από την ξενόγλωσση διδακτική, π.χ. τεχνικές παρουσίασης (οπτική απεικόνιση των περιεχομένων) και στρατηγικές επιδιόρθωσης και υποστήριξης. Η γλώσσα-στόχος παραμένει αντικείμενο διδασκαλίας, όταν πρόκειται ο εκπαιδευόμενος να αναπτύξει τις κατάλληλες στρατηγικές επιδιόρθωσης, δηλαδή την ικανότητα να εισάγει ή να αλλάξει θέματα (Topic- und Turn-Management). Η γλώσσα-στόχος χρησιμοποιείται κυρίως ως μέσο για να προσεγγίσει

κανείς τα εξειδικευμένα περιεχόμενα, να αποκτήσει στρατηγικές που να προσανατολίζονται στον εξειδικευμένο λόγο, να κατανοεί και να επεξεργάζεται συνειδητά πιο απαιτητικά εξειδικευμένα κείμενα. Δεν απαιτείται ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο γλωσσικής ικανότητας. Αξιολογείται κυρίως η ικανότητα στο εξειδικευμένο μάθημα και η γλώσσα-στόχος μόνο έως το βαθμό που σχετίζεται με τα περιεχόμενα του εξειδικευμένου μαθήματος. Επικρατεί η διδακτική των βιωματικών δράσεων.

Αν και η μέθοδος CLIL είναι η πιο αποτελεσματική για την προετοιμασία των φοιτητών που θέλουν είτε να σπουδάσουν ή να εργαστούν σε γερμανόφωνη χώρα, είναι δύσκολο να βρεθεί κάποιος γερμανοσπούδαστος καθηγητής ειδικότητας με τον οποίο να σχεδιαστεί και να διδαχθεί από κοινού με τον καθηγητή γλώσσας ένα μάθημα, να υπάρχει δηλαδή συνεργασία τόσο σε γλωσσικό όσο και σε επιστημονικό επίπεδο. Επιπλέον τίθεται και το ζήτημα ανεύρεσης ενός γερμανοσπούδαστου καθηγητή ειδικότητας που το γνωστικό του αντικείμενο να είναι διαθεματικό, να ενδιαφέρει δηλαδή περισσότερες από μία ειδικότητες. Όπως προαναφέρθηκε, επειδή το μάθημα των Γερμανικών για ακαδημαϊκούς σκοπούς πραγματοποιείται υπό τη μορφή συνδιδασκαλίας, παρατηρείται σε αυτό μία πολυμορφία φοιτητικού πληθυσμού ως προς το γνωστικό αντικείμενο, το γνωστικό στυλ, τα ενδιαφέροντα, τις μελλοντικές επαγγελματικές επιδιώξεις, καθώς επίσης και διαφοροποιήσεις, έστω και μικρές, στο επίπεδο γνώσεων της γερμανικής γλώσσας.

Για αυτό για το συγκεκριμένο μάθημα επιλέχθηκε ως πιο πρακτικά εφαρμόσιμη μια απλουστευμένη μορφή της μεθόδου CLIL, συγκεκριμένα η ακουστική κατανόηση εξειδικευμένων κειμένων από το διαδίκτυο και η κράτηση σημειώσεων από τους φοιτητές. Το πλεονέκτημα αυτής της μεθόδου είναι η εύκολη εφαρμογή της, ενώ το μειονέκτημα η απλή παρουσίαση στους φοιτητές ενός εξειδικευμένου κειμένου και η ανάλυσή του κυρίως από γλωσσικής πλευράς. Απουσιάζει η εμπλοκή των φοιτητών στα διδακτικά και μαθησιακά δρώμενα, όπου ο καθηγητής-ειδικότητας επεξεργάζεται επιστημονικά και γλωσσικά ένα συγκεκριμένο εξειδικευμένο θέμα και ο φοιτητής έχει τη δυνατότητα να επέμβει και να ζητήσει διευκρινίσεις με παραδείγματα ή επανάληψη για στοιχεία της εισήγησης που δεν κατανόησε. Επιπλέον υποβαθμίζεται η σημασία της γνωστικής ανάπτυξης, των περιεχομένων καθώς επίσης και της ανταλλαγής απόψεων για την επιλογή τους. Τέλος, απουσιάζει η οπτική επαφή του ομιλητή με τον ακροατή με αποτέλεσμα να δυσκολεύεται ο ακροατής μέσω των χειρονομιών και κυρίως των εκφράσεων του προσώπου του ομιλητή να κατανοήσει ή να συμπεράνει απόψεις του.

Στόχοι του μαθήματος «Γερμανικά για ακαδημαϊκούς σκοπούς»

Οι στόχοι του συγκεκριμένου μαθήματος επικεντρώνονται σε δύο κατευθύνσεις:

- 1) στην κατανόηση του προφορικού λόγου, στο πλαίσιο μιας παρουσίασης, διάλεξης, ανακοίνωσης σε συνέδριο ή επιστημονικής συζήτησης. Δίδεται έμφαση στην ικανότητα διάκρισης μεταξύ εξειδικευμένου προφορικού και εξειδικευμένου γραπτού κειμενικού είδους, αναγνώρισης του εξειδικευμένου προφορικού λόγου και των χαρακτηριστικών του, της δομής και της λειτουργίας του, επισήμανσης ομοιοτήτων και διαφορών ανάμεσα σε διάφορα είδη προφορικού λόγου. Επίσης παρατηρείται ο τρόπος παρουσίασης των πληροφοριών (διαφάνειες, power point, προανακοίνωση [Handout], διαγράμματα και εικόνες), η γλώσσα του εισηγητή με τη χρήση συγκεκριμένων εκφράσεων, το ύφος του και ο τρόπος παρουσίασης και επεξεργασίας των όρων, τέλος προωθείται η εκμάθηση της τεχνικής για διατύπωση ερωτήσεων, θέσεων, προτάσεων, ενστάσεων και η ικανότητα κριτικής της εισήγησης, και
- 2) στην εκμάθηση της τεχνικής κράτησης σημειώσεων, όπου μέσα από την παρουσίαση της λειτουργίας τους και την επεξεργασία τους αναπτύσσεται η

ικανότητα αναγνώρισης των συντομογραφιών, συμβόλων και λέξεων-κλειδιά, ενεργοποίησης της προϋπάρχουσας γνώσης (δηλαδή της σύνδεσης με το ήδη γνωστό υλικό), επισήμανσης της δομής της εισήγησης και των βασικών πληροφοριών της, της επιχειρηματολογίας του εισηγητή και της ερμηνείας της, συγκέντρωσης υλικού από την ομιλία για ίδια χρήση και ταξινόμησης του συγκεκριμένου υλικού, τέλος η ικανότητα προφορικής απόδοσης της εισήγησης με βάση τις σημειώσεις.

Γενικότερα, μέσα από την επίτευξη των παραπάνω στόχων, διευρύνονται οι γνώσεις των φοιτητών σε συγκεκριμένες επιστημονικές περιοχές (γλώσσα και νόρμα, φρασεολογία, κοινωνιογλωσσολογία, σημασιολογία και πραγματολογία) και αποκτούν με αυτό τον τρόπο μια πιο ολοκληρωμένη και σφαιρική αντίληψη για τη δομή και λειτουργία της γερμανικής γλώσσας, ιδιαίτερα σε τομείς της Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας.

Δυσκολίες των φοιτητών στο μάθημα «Γερμανικά για ακαδημαϊκούς σκοπούς»

Η πρώτη δυσκολία αφορά το ρυθμό και την προφορά της ομιλίας των εισηγητών, οι οποίοι ως φυσικοί ομιλητές μιλούν γρήγορα και δυσκολεύουν τους φοιτητές στο να κωδικοποιήσουν και να ερμηνεύσουν το λόγο που προσλαμβάνουν προφορικά. Επίσης, η προσήλωση της προσοχής των φοιτητών σε κάθε λέξη και φράση του ομιλητή ελλοχεύει τον κίνδυνο να μειώνεται η κατανόηση της σημασίας του συνόλου του μηνύματος, σε περίπτωση που δε γνωρίζουν όλες τις σημασίες των λέξεων στην ομιλία. Ένα επιπλέον πρόβλημα που αφορά τη σημασία των λέξεων είναι η παρουσία ψευδόφιλων λέξεων⁴ που μπορεί να παρασύρουν τους φοιτητές σε παρερμηνεία του κειμένου. Αλλά ακόμα και εάν γνωρίζει ο φοιτητής τη σημασία της λέξης μπορεί να αντιμετωπίζει δυσκολίες σε επίπεδο φωνολογίας-άρθρωσης. Μια άλλη δυσκολία για τους φοιτητές οφείλεται στο διαφορετικό τρόπο που αντιλαμβάνονται τις πολιτιστικές αναφορές και τη δομή του λόγου. Τέλος, κατά την τήρηση σημειώσεων στο μάθημα, συχνά αδυνατούν να θυμηθούν την πληροφορία που άκουσαν και να την αναπαραγάγουν αμέσως σε γραπτό λόγο.

Θεωρητικές προσεγγίσεις για την ακουστική κατανόηση και την κράτηση σημειώσεων στα πανεπιστημιακά μαθήματα

Σύμφωνα με τον Stangl (2016: 1-3) η κράτηση σημειώσεων απαιτεί την προσεκτική παρακολούθηση, την ενεργητική, με κριτικό πνεύμα και διάθεση συσχετισμού των όσων ακούει κανείς και των όσων ήδη γνωρίζει, με ερωτήσεις που κεντρίζουν το ενδιαφέρον και με συμμετοχή στη συζήτηση αν αυτό επιτρέπεται.

Επίσης θα πρέπει να σημειώνονται μόνο τα σημαντικά, που μπορεί να είναι εκτός από λέξεις ή φράσεις ονόματα, αριθμοί ή ημερομηνίες, και να τονίζονται με χρώματα ή να υπογραμμίζονται, διότι η καταγραφή των πάντων και μάλιστα η κατά-λέξη καθιστά αδύνατη τη σωστή παρακολούθηση.

Σημαντικό είναι είτε στο αριστερό ή στο δεξιό περιθώριο μίας σελίδας σημειώσεων ή στη σελίδα που την ακολουθεί ή εν ανάγκη ανάμεσα σε αραιογραμμένες σειρές να παρατίθενται για τα βασικά σημεία της εισήγησης παραδείγματα, παρατηρήσεις, διορθώσεις, επεξηγήσεις, υποσημειώσεις και δικά μας σχόλια υπό την προϋπόθεση ότι για τα τελευταία θα είναι δυνατή η αναγνώρισή τους και ο διαχωρισμός τους από τα υπόλοιπα συμπληρωματικά στοιχεία.

⁴ Ψευδόφιλες ονομάζονται οι λέξεις που έχουν ίδια ή παρόμοια φωνολογική μορφή (γραφή/προφορά) σε δύο ή περισσότερες γλώσσες (ποικιλίες), αλλά έχουν διαφορετική σημασία.

Στο τέλος της εισήγησης απαραίτητη είναι η δυνατότητα αναγνώρισης του κεντρικού νοήματος αλλά και η συγκέντρωση επιχειρημάτων για την υποβολή ερωτημάτων σε περίπτωση διαφωνίας με τον εισηγητή ή όταν χρειάζονται επιπλέον διαισθητικές.

Ένας λογικά διαρθρωμένος σκελετός με τίτλο, υπότιτλους για τις διάφορες θεματικές ενότητες και λέξεις-κλειδιά που συνδέονται με βελάκια, ώστε να φαίνεται η μεταξύ τους σχέση, είναι χρήσιμος για τη σωστή κράτηση σημειώσεων. Επίσης οι παραπομπές σε ένα σκελετό αλλά και τα σχεδιαγράμματα, οι πίνακες και οι εικόνες συμβάλλουν στην υπογράμμιση των βασικών σημείων της εισήγησης, στην κατανόηση και απομνημόνευσή τους και τέλος στην επεξήγηση τυχόν ασαφειών. Ως βοηθητικά μέσα για την κατανόηση της εισήγησης λειτουργούν μερικές φορές τα υποθετικά ή ρητορικά ερωτήματα που τίθενται από τον ομιλητή και οι οδηγίες που δίνει.

Αναγκαία κρίνεται τέλος η χρησιμοποίηση ευκολονόητων συντομογραφιών και συμβόλων, ώστε τα βασικά σημεία να διατυπώνονται εν συντομία και να χρησιμεύουν στην επανάληψη και στον επανέλεγχο που ακολουθούν στο τέλος της εισήγησης. Οι συντομογραφίες αφορούν ακόμα και λέξεις-κλειδιά, όχι όμως άγνωστα ονόματα και όρους, τα οποία θα πρέπει να σημειώνονται ολόκληρα και με τους ορισμούς τους, κατόπιν αναζήτησής τους σε λεξικά όρων.

Προτιμότερο είναι να τοποθετούνται μεμονωμένα φύλλα χαρτιού, όχι συρραμμένα, ώστε να προστίθενται στην πορεία χαρτιά, φωτοτυπίες, σχεδιαγράμματα αλλά και να κρατούνται σημειώσεις μόνο στη μία πλευρά της σελίδας, ώστε να αρχειοθετούνται με ευκολότερο τρόπο οι σελίδες. Οι σελίδες θα πρέπει να αριθμούνται και να αναφέρεται στην πρώτη σελίδα σε συντομογραφία ο τίτλος της διάλεξης, η ημερομηνία διεξαγωγής της και το όνομα του εισηγητή.

Κάποιοι καθηγητές μοιράζουν σημειώσεις στους φοιτητές για να τις συγκρίνουν με τις δικές τους και κατόπιν να τις συμπληρώσουν ή να τις κατανοήσουν καλύτερα. Η επανάληψη της ανάγνωσης των σημειώσεων μπορεί να θεωρηθεί ένας σκελετός μάθησης, διότι οι σημειώσεις είναι ένας γραπτός εγκέφαλος με τη βοήθεια του οποίου συμπληρώνονται τα μη ολοκληρωμένα κομμάτια και δίδονται απαντήσεις σε ανοιχτά ερωτήματα.

Υπάρχουν οι εξής μέθοδοι κράτησης σημειώσεων:

A) Η μέθοδος ιεράρχησης, όπου καταγράφεται πρώτα η κύρια πληροφορία και ακολουθούν οι δευτερεύουσες.

B) η μέθοδος με λέξεις-κλειδιά όπου καταγράφονται μόνο οι λέξεις που περιέχουν τα σημαντικότερα νοήματα.

Γ) Η μέθοδος του νοητικού χάρτη (mind-mapping), όπου η καταγραφή σημειώσεων έχει διαφορετικές επιδιώξεις: 1) τον προγραμματισμό συγκεκριμένων στόχων, 2) τη δημιουργία περιλήψεων, 3) την επίλυση προβλημάτων, 4) τη δημιουργία σκελετού και 5) τη σημείωση νέων ιδεών.

Οι Kruse, O., Jakobs, E.-M. και Ruhmann, G. (1999: 22-23) προτείνουν ως συμπληρωματικό μέσο για την κράτηση σημειώσεων τη χρησιμοποίηση στρατηγικών για την ενεργοποίηση της προϋπάρχουσας γνώσης ή την απόκτηση περισσότερων γνώσεων πάνω στο θέμα μέσω ανάγνωσης, έρευνας ή συνέντευξης. Ακόμα θεωρούν απαραίτητη την ταξινόμηση και δόμηση των σημειώσεων μέσω της οργάνωσης, δόμησης, ακόμα και της οπτικοποίησης του περιεχομένου της εισήγησης. Επιπλέον κρίνουν, ότι είναι χρήσιμη για τον ακροατή η γνώση των λειτουργιών και της εσωτερικής δομής ενός εξειδικευμένου κειμένου όπως επίσης και της νόρμας που απαιτείται για τον εξειδικευμένο λόγο και την ανάπτυξη επιχειρηματολογίας. Τέλος θα πρέπει ο ακροατής να γνωρίζει τις στρατηγικές για την επεξεργασία των σημειώσεων.

Η Esselborn-Krumbiegel, H. (2004: 18) αναφέρει πέντε στάδια από τα οποία πρέπει να περάσει ο ακροατής προκειμένου να έχει το επιθυμητό αποτέλεσμα στην τήρηση των σημειώσεων:

- 1) Προσανατολισμός (προσδιορισμός του θέματος, καταγραφή της προϋπάρχουσας γνώσης και των προσωπικών απόψεων για το θέμα)
- 2) Έρευνα (μελέτη και αξιολόγηση πρωτογενών πηγών και ερευνητικών πορισμάτων για το θέμα)
- 3) Προεργασία καταγραφής σημειώσεων (Ταξινόμηση πληροφοριών της εισήγησης, δόμηση σημειώσεων, υποβολή ερωτημάτων, δημιουργία σκελετού)
- 4) Τήρηση σημειώσεων (καταγραφή βασικών σημείων, γρήγορη επιδιόρθωση λαθών και ασαφειών μετά από κάθε σελίδα σημειώσεων)
- 5) Επεξεργασία σημειώσεων (έλεγχος σημειώσεων σε επίπεδο περιεχομένου, γλώσσας και μορφής)

Προτεινόμενες τεχνικές για την ακουστική κατανόηση και την κράτηση σημειώσεων στο μάθημα «Γερμανικά για ακαδημαϊκούς σκοπούς»

Μέσα από τις ακόλουθες τεχνικές που εφαρμόζονται στο μάθημα «Γερμανικά για ακαδημαϊκούς σκοπούς» αναπτύσσονται προοδευτικά οι φοιτητές τις απαιτούμενες δεξιότητες για:

A) την κατανόηση των όρων ή γενικότερα του άγνωστου λεξιλογίου

- 1) Ανάλυση των συστατικών του όρου ή της άγνωστης λέξης για να επιτευχθεί η ερμηνεία τους, ειδικά αν γνωρίζει κανείς την αρχαιοελληνική ή τη λατινική γλώσσα (πολλοί όροι έχουν τις ρίζες τους στις δύο αυτές νεκρές γλώσσες). Με την τεχνική της μεταφοράς ο φοιτητής μπορεί να μεταφέρει γλωσσικά στοιχεία που ήδη γνωρίζει για να κατανοήσει νέα στοιχεία που συναντά στην ξένη γλώσσα, αρκεί να μην παραπλανηθεί από ψευδόφιλες λέξεις.
- 2) Ερμηνεία άγνωστων λέξεων και όρων μέσα από τη χρησιμοποίηση των συμφραζόμενων ή των παραγλωσσικών στοιχείων⁵.
- 3) Αναζήτηση από ποιόν και με ποια σημασία χρησιμοποιήθηκαν έως σήμερα οι όροι.
- 4) Επισήμανση φράσεων του εισηγητή όπως: χαρακτηρίζεται, ονομάζεται, ο λεγόμενος ή πώς ονομάζεται, αυτό που ονομάζεται κ.λ.π., οι οποίες προϊδεάζουν τον φοιτητή για την εισαγωγή λεξιλογίου ορολογίας.
- 5) Αναζήτηση των άγνωστων όρων σε λεξικά, είτε σε μονόγλωσσα λεξικά όρων, που παρουσιάζουν τη λέξη μέσα σε συμφραζόμενα, ή σε εικονογραφημένα λεξικά ορολογίας.

B) την κατανόηση του συνολικού περιεχομένου της εισήγησης

- 1) Ένεργοποίηση της προϋπάρχουσας γνώσης με σχετικές ερωτήσεις από τον καθηγητή για το θέμα της εισήγησης και για τις αιτίες που αυτό προέκυψε. Στόχο αποτελεί η δραστηριοποίηση γνωστικών σχημάτων και η δημιουργία συνειρμών που θα βοηθήσουν τους φοιτητές στην κατανόηση της εισήγησης. Προκειμένου να εξασφαλιστεί, ότι οι φοιτητές έχουν κάποια γνώση σχετικά με το θέμα, τους επισημαίνεται από το προηγούμενο μάθημα να ενημερωθούν σχετικά, είτε συζητώντας με τους συμμαθητές τους, είτε ανατρέχοντας σε γραπτές ή άλλες πηγές ή σε προηγούμενα δημοσιεύματα του εισηγητή σχετικά με το θέμα. Με αυτό τον τρόπο

⁵ Πρόκειται για όλα τα κωδικοποιημένα συστήματα τα οποία συνοδεύουν την εκφώνηση. Σε αυτά συμπεριλαμβάνονται η προσωδία (επιτονισμός, ρυθμός, παύσεις κλπ.), οι κινήσεις του προσώπου και των χεριών, η θέση και η κατεύθυνση του σώματος.

εμπλέκεται εκτός από την κατανόηση του προφορικού και η κατανόηση του γραπτού λόγου.

2) Ενεργοποίηση του λεξιλογικού υπόβαθρου για το θέμα μέσω καταγισμού ιδεών, όπου οι φοιτητές ενθαρρύνονται να απαντήσουν με όποια λέξη, φράση ή ιδέα θεωρούν κατάλληλη στα ερωτήματα που τους υποβάλλει ο καθηγητής.

3) Πρόβλεψη του περιεχομένου της εισήγησης, δηλαδή οι υποθέσεις που κάνει ο φοιτητής σχετικά με το κείμενο που θα ακούσει και που αποτελούν κίνητρο για την κατανόησή του αφού μετά το πέρας της εισήγησης ελέγχεται ο βαθμός στον οποίο οι προβλέψεις του είναι σωστές. Στις υποθέσεις που κάνει τον βοηθούν πολύ οι προϋπάρχουσες γνώσεις που έχει για το θέμα της εισήγησης.

4) Αναγνώριση της δομής του λόγου με επισήμανση λέξεων (ουσιαστικά και ρήματα) που έχουν ιδιαίτερη σημασία για το θέμα και που συνήθως ο εισηγητής τις τονίζει, τις επεξηγεί ή τις επαναλαμβάνει με διαφορετικά λόγια, αλλά και γραμματικών στοιχείων που ο εισηγητής χρησιμοποιεί, όπως σύνδεσμοι (διαζευκτικοί, συμπερασματικοί, υποθετικοί, εναντιωματικοί, αιτιολογικοί), επιρρήματα (χρονικά) και αντωνυμίες (αναφορικές), ώστε να πετύχει την κατανόηση των σχέσεων μεταξύ των λέξεων και να αποφύγει τις εννοιολογικές συγχύσεις.

5) Αναγνώριση παραθεμάτων στον προφορικό λόγο μέσα από κατάλληλα γλωσσικά μέσα που χρησιμοποιεί ο εισηγητής και μέσα από τις παραπομπές του στην πηγή.

6) Προσανατολισμός της προσοχής και συνειδητή αλλαγή τρόπου ακουστικής κατανόησης ανάλογα με το είδος της πληροφορίας που χρειάζεται ο φοιτητής. Στόχος του φοιτητή μπορεί να είναι είτε η αναζήτηση των γενικών πληροφοριών/κεντρικών ιδεών από το κείμενο (γενική κατανόηση), είτε των επιμέρους λεπτομερειών (λεπτομερειακή κατανόηση) ή συγκεκριμένων πληροφοριών που μεταδίδονται από αυτό (επιλεκτική κατανόηση).

7) Καλλιέργεια πολιτισμικής αντίληψης, δηλαδή της γνώσης του πολιτισμού της χώρας όπου μιλιέται η γλώσσα-στόχος των φοιτητών, προκειμένου να αποφευχθούν τυχόν παρεξηγήσεις στην ξένη γλώσσα.

8) Έλεγχος της ικανότητας κατανόησης των φοιτητών μέσω χωρισμού τους σε ομάδες. Μια ομάδα συντάσσει ερωτήσεις που αφορούν το περιεχόμενο της εισήγησης, ενώ οι άλλες ομάδες καλούνται να απαντήσουν σε αυτές τις ερωτήσεις. Με αυτόν τον τρόπο η ομάδα που έθεσε τις ερωτήσεις αναγκάζεται να ακούσει προσεκτικά, ενώ οι άλλες ομάδες απαντούν σε ερωτήσεις που ανταποκρίνονται στο επίπεδό τους αφού τις επέλεξαν άτομα του ίδιου επιπέδου στην ξένη γλώσσα με αυτούς.

Γ) την κατανόηση των χαρακτηριστικών του εξειδικευμένου λόγου και της επιχειρηματολογίας του εισηγητή

1) Αξιοποίηση της γνώσης σχετικά με τα μοντέλα λόγου: στον εξειδικευμένο λόγο και στην επιχειρηματολογία επαναλαμβάνονται συχνά, ίδια εκφραστικά μοντέλα τα οποία μπορούν να παράσχουν σημαντική πληροφορία στους φοιτητές σχετικά με την επικοινωνιακή περίσταση την οποία θα πρέπει να κατανοήσουν.

2) Επισήμανση παραδειγμάτων, συμπερασμάτων, τονικών στοιχείων (τονίζεται συνήθως η νέα πληροφορία και η αιτιολόγηση της επιχειρηματολογίας), και λεξιλογίου του εισηγητή, εκτός των όρων (λέξεις-κλειδιά, λεξιλόγιο που εκφράζει αντίρρηση, σπουδαιότητα, ιδιαιτερότητα ή προσωπική άποψη του εισηγητή), ερωτημάτων που ο ίδιος θέτει, προκειμένου να προϊδεάσει το φοιτητή για κάτι σημαντικό που προηγήθηκε ή ακολουθεί και που μπορεί μερικές φορές να προέρχεται από άλλες μελέτες.

Δ) τη σωστή κράτηση σημειώσεων

- 1) Κατάλληλη δόμηση του περιεχομένου της εισήγησης με ιεράρχηση των γεγονότων είτε ανάλογα με τη χρονολογική τους σειρά ή ανάλογα με τη σπουδαιότητα τους.
- 2) Εντοπισμός και καταγραφή των βασικών πληροφοριών της εισήγησης και των συμπερασμάτων που προκύπτουν.
- 3) Καταγραφή μόνο των νέων πληροφοριών και όχι όσων ήδη είναι γνωστές στο φοιτητή από παλαιότερα.
- 3) Χρησιμοποίηση συντομογραφιών ή συμβόλων για όρους αλλά και γενικότερα για λέξεις.
- 4) Καταγραφή άγνωστων λέξεων.
- 5) Καταγραφή αριθμών και σύνδεσή τους με τις πληροφορίες.
- 6) Καταγραφή διαφορετικών επιχειρημάτων σε ταμπέλα με στήλες.
- 7) Ταξινόμηση πληροφοριών ανάλογα με το θέμα τους ή βάσει ερωτήσεων όπως πού, ποιος, πότε, πώς, γιατί, τι.
- 8) Χρησιμοποίηση διαγραμμμάτων, σχεδιαγραμμμάτων που συμβάλλουν στην παραστατική μετάδοση βασικών πληροφοριών και όρων για το θέμα.
- 9) Καταγραφή στη δεξιά άκρη της σελίδας με αστερίσκο των προσωπικών απόψεων του φοιτητή για το θέμα (αν το θέμα σχετίζεται με τη δική του ζωή, το γνωστικό του αντικείμενο, τις ήδη υπάρχουσες γνώσεις του για το θέμα) και παράθεση παραδειγμάτων.
- 10) Περίληψη των σημειώσεων σε ολοκληρωμένες προτάσεις στο τέλος κάθε σελίδας. Αυτές οι περιλήψεις εξυπηρετούν είτε ως γρήγορη πληροφόρηση είτε ως βάση για κείμενα που μπορεί να συντάξει ο φοιτητής στο μέλλον.

Ε) την αποτελεσματική χρήση των σημειώσεων

- 1) Ανασκόπηση των σημειώσεων σε όσο το δυνατόν σύντομο χρονικό διάστημα.
- 2) Αν οι σημειώσεις είναι ακατέργαστες είναι απαραίτητο πολύ γρήγορα μετά την ακρόαση του κειμένου οι φοιτητές να οργανώσουν τη δομή τους.
- 3) Κατά την επεξεργασία των σημειώσεων ανάλυση των συντομογραφιών και σύνταξη ολοκληρωμένων προτάσεων με βάση τις λέξεις-κλειδιά.
- 4) Ανταλλαγή σημειώσεων μεταξύ των φοιτητών για την κάλυψη τα κενών σημείων και για να έχουν όλοι μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα της εισήγησης.

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί, ότι οι τεχνικές για την απόκτηση αποτελεσματικής ακουστικής κατανόησης και κράτησης σημειώσεων στο γερμανικό εξειδικευμένο λόγο πλαισιώνονται τόσο από μία λίστα με σημαντικές εκφράσεις που χρησιμοποιούνται σε διαλέξεις όσο και από πρακτικές ασκήσεις, π.χ. ασκήσεις υπογράμμισης, αντιστοίχισης, συμπλήρωσης κενών, σωστού-λάθους, πολλαπλής επιλογής, καταϊγισμού ιδεών, ερωτήσεις διάταξης και σύντομης απάντησης.

Συμπεράσματα

Στο συγκεκριμένο μάθημα οι φοιτητές καλούνται να κατανοήσουν καταρχήν προφορικό για να παράγουν κατόπιν γραπτό λόγο. Επομένως είναι απαραίτητο κατά τη διάρκεια παρακολούθησης της επιστημονικής διάλεξης να εξασκήσουν τις ικανότητες της προσεκτικής ακρόασης και της βραχύχρονης μνήμης, προκειμένου να είναι σε θέση να αποκωδικοποιούν, να ερμηνεύουν, να συγκρατούν και στο τέλος να καταγράφουν τη μεταδιδόμενη πληροφορία. Σημειώνεται, ότι δεν αρκεί οι φοιτητές να κατανοούν απλά λέξεις και φράσεις, προκειμένου να εμπεδώσουν το σύνολο του περιεχομένου της εισήγησης και στη συνέχεια να το καταγράψουν, αλλά να αξιοποιούν και πληροφορίες που μεταδίδονται από παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά

στοιχεία, όπως η γνώση του θέματος και των πολιτισμικών στοιχείων ή η προφορά και ο επιτονισμός που χαρακτηρίζουν το λόγο του εισηγητή.

Γι' αυτό το λόγο, οι προτεινόμενες τεχνικές επεκτείνονται πέρα από τη μετάδοση γλωσσικών και στην καλλιέργεια μεθοδολογικών ικανοτήτων που προέκυψαν τόσο από τη μελέτη σύγχρονων διδακτικών προσεγγίσεων, όσο και από την εμπειρία της υπεύθυνης καθηγήτριας του μαθήματος «Γερμανικά για ακαδημαϊκούς σκοπούς» του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας στην εκπαιδευτική πράξη.

Ελληνόγλωσσες Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Πρόγραμμα δια βίου μάθησης, Γενική Πρόσκληση Υποβολής Προτάσεων (2011-2013), Στρατηγικές Προτεραιότητες (2013). Ανακτήθηκε 14.4.2016 από www.llp.gr/stratigiko-plaisio/item
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 25ης Μαΐου 2007 σχετικά με συνεκτικό πλαίσιο δεικτών και σημείων αναφοράς για την παρακολούθηση της προόδου που έχει επιτευχθεί ως προς τους στόχους της Λισαβόνας στην εκπαίδευση και κατάρτιση (2007). *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Ανακτήθηκε 21.5.2016 από <http://eur-lex.52007>
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2014, για την πολυγλωσσία και την ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων (2014). *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Ανακτήθηκε 14.4.2016 από <http://eur-lex.europa.eu/legal-content>

Ξενόγλωσσες Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Dudley-Evans, T. & John, M.J. (1998). *Developments in English for Specific Purposes*. Cambridge. CUP (Cambridge University Press).
- Esselborn-Krumbiegel, H. (2004). *Von der Idee zum Text. Eine Anleitung zum wissenschaftlichen Schreiben*. Stuttgart. UTB Verlag.
- Jordan, R.R. (1997). *English for Academic Purposes: a guide and resource book for teachers*. Cambridge. CUP.
- Kruse, O., Jakobs, E.-M. & Ruhmann, G. (1999). *Schlüsselkompetenz Schreiben. Konzepte, Methoden, Projekte für Schreibberatung und Schreibdidaktik an der Hochschule*. Berlin. Luchterhand GmbH, Neuwied, Kriftel Verlag.
- L'enseignement d'une matière intégré à une langue étrangère (EMILE) à l'école en Europe (2006). Bruxelles. Edit. Eurydice et Commission européenne / Direction générale de l'éducation et de la culture. Ανακτήθηκε 21.5.2016 από <http://www.emilangues.education.fr/files/par-rubriques/documents/2009/questions-essentielles>
- Sauer, E. & Saudan, V. (2008). Aspekte einer Didaktik der Mehrsprachigkeit: Vorschläge zur Begrifflichkeit, in *Aarau: Nordwestschweizerische Erziehungskonferenz*, S. 1-10.
- Schlemminger, G. (2013). Ein Sachfach in einer Fremdsprache unterrichten-Versuch einer Verortung, in *InfoDaf*, (Nr. 4), S. 377-387.
- Stangl, W. (2016). *Mitschriften und Notizen in Vorlesungen, Seminaren und Übungen*. Ανακτήθηκε 14.4.2016 από <http://arbeitsblaetter.stangl-taller.at/LERNTECHNIK>